

HEEMKUNDEKRING GROESBEEK

NIEUWSBRIEF

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/>

verschijnt twee keer per jaar

DECEMBER 2006

jaargang 1 nummer 1

COLOFON

Uitgave van de Vereniging Heemkundekring Groesbeek

Redactie:

Sjef Schmiermann
Bram den Boer
Jan Norp

Redactieadres:

Gen. Gavinstraat 48
6562 ML Groesbeek
tel 024 397 2118

Abonnement per E-mail

aanvragen via
den_boer61@zonnet.nl

© Heemkundekring
Groesbeek

ACTUALITEITEN - ACTIVITEITEN

Waarom een Nieuwsbrief?

Dit is de eerste Nieuwsbrief van de Heemkundekring Groesbeek. Niet alleen bestemd voor de leden van onze vereniging, maar ook voor anderen die belangstelling hebben voor de historie van Groesbeek. Het idee voor een nieuwsbrief is in 2005 geboren. Enerzijds om de service aan onze leden uit te breiden en anderzijds om als heemkundige vereniging meer naar buiten te treden. We hebben gekozen voor een Nieuwsbrief met een aantal vaste rubrieken om van meet af aan de Nieuwsbrief van een stevige structuur te voorzien, maar toch ook een diversiteit van onderwerpen de kans te geven over het voetlicht te worden gebracht.

Nieuwste activiteit:

Onze voorzitter Gerrie Driessen is - zoals bekend - samensteller van een flink aantal boeken over de lokale historie. Er komt in 2007 een boek van hem uit over de Zuidmolen. Die bestaat dat jaar namelijk 150 jaar. Onze kring heeft het initiatief genomen om op de zondag van het monumentenweekend in september 2007 "gedenkwaardige" activiteiten in en om de Zuidmolen te organiseren. Een werkgroep gaat zich de komende maanden met de invulling van die dag bezig houden. U hoort er beslist meer van!

de redactie

MONUMENT

Idyllisch gelegen aan de bosrand bevindt zich aan de Knapheideweg het voormalige koetsiershuis van het landgoed 'De Wolfsberg'. In 1861 bouwde de uit Amsterdam afkomstige W.E. van Rijnbende het buitenhuis 'De Wolfsberg' voor zijn ziekelijke vrouw, die daar enkele jaren later zou overlijden. Een dochter van Rijnbende huwde met Jhr. D.J.A.A. van Lawick van Pabst van Nijenveldt en erfde het buitenhuis na de dood van Rijnbende in 1889. Wanneer het koetsiershuis precies is gebouwd is niet duidelijk. In het 'Register van huisnummers van 1890 tot ca. 1901' (*GA nr. 1183*) wordt de dienst-woning met de toepasselijke naam 'Woudzicht' voor het eerst vermeld. De bewoners van de 'De Wolfsberg' verplaatsten zich toentertijd per rijtuig. De rijtuigen en de paarden stonden in de stallen naast 'De Wolfsberg'. De koetsiers betrokken de dienstwoning. Enkele bewoners zijn van 1898 tot 1903 het gezin van de koetsier B. Felix, tussen 1903 en 1905 het zeskoppige gezin van de koetsier A. van der Veer en tussen 1905 en 1908 de in Laren (G) geboren koetsier G.J. Hopman. Evenals de familie Van Lawick van Pabst van Nijenveldt zelf waren zij allemaal Ned. Hervormd. (*GA nr. 1158.*) Na de aanschaf van een 'automobil' door de familie wordt er geen koetsier meer ingeschreven. Het koetsiershuis diende daarna als

dependance van het landhuis 'De Wolfsberg'. Dat bleef zo nadat J.W. Kraft 'De Wolfsberg' in 1930 als hotel exploiteerde. Het pand liep in 1944/45 veel schade op, maar bleef overeind. Na het herstel werd het deels woning en deels logeerruimte. In de jaren zestig vestigde R. Kraft er zijn fotoatelier. In 2002 is het pand door de huidige eigenaar grondig gerenoveerd.

Bron: onderzoek G.G. Driessen

100 JAAR GELEDEN

De gemeentetoren in 1906 bijna gesloopt.

Sinds de Franse tijd (rond 1800) vervielen veel kerktorens om militaire redenen (het geven van seinen in oorlogstijd) aan de burgerlijke gemeente. Zo ook de toren van de N.H. Kerk aan de Kerkstraat. Het schip en koor bleef in eigendom van de kerkelijke gemeente. In 1906 was de staat van de torenspits zo slecht, dat in de gemeenteraad van 21 juli dat jaar werd gepleit voor afbraak. Het uurwerk van de toren zou verhuizen naar het toenmalige gemeentehuis aan de Pannenstraat tegenover de R.K. kerk. Burgemeester Ottenhoff was niet gecharmeerd van de sloop en wees op het militaire (Rijks)belang van die toren. Enkele raadsleden zagen het militaire belang van die toren niet in en wilden het geld van de armlastige gemeente liever aan andere zaken besteden. De burgemeester wist met een onderzoek naar eventuele wettelijke belemmeringen die sloop van de kerktoren in de weg zouden staan, de raad zover te krijgen dat het besluit tot sloop werd uitgesteld. Maar in 1909 stonden de hoge kosten van herstel van de torenspits weer op de agenda en klonk opnieuw de roep om afbraak en het verkopen van het uurwerk. Toch koos een raadsmeerderheid voor herstel van de torenspits, zodat we anno 2006 van een complete toren kunnen genieten. De toren is nu een rijksmonument en nog steeds eigendom van de (burgerlijke) gemeente. Gevaar voor afbraak is definitief geweken! (GA nr. 58)

KENT U HEM NOG?

Pastoor Rovers werd 11 september 1867 te Aarle-Rixtel in een boeregezin geboren. Hij werd gewijd in 1893 en na negen jaar kapelaan en rector te zijn geweest, volgde hij in 1911 W. van Laarhoven op als pastoor te Groesbeek. Rovers' pastoraat viel in de periode die wordt betiteld als 'het rijke Roomsche Leven'. Uit de volkstelling van 1930 blijkt dat van de 7819 inwoners er 7431 katholiek waren. Dat is 95% van de bevolking. Rovers kreeg van de bisschop twee opdrachten: het oprichten van een nieuwe parochie in de Breedeweg en het bouwen van een nieuwe kerk in het centrum, omdat de oude bouwvallig was. Rovers, een eigenzinnige en doortastende persoonlijkheid, bleek een geschikte kandidaat om beide klussen te klaren. Met enorme inzet, in een tijd waarin armoede troef was, lukte het hem en de parochianen de kolossale Cosmas & Damianuskerk te bouwen. De kerk kwam in 1922 gereed. Rovers was een pastoor van zijn tijd. Zijn denken en handelen spoorden met de toenmalige opvattingen over zielzorg. Hij verbood gemengde vergaderingen en uitvoeringen, wat tot stevige conflicten leidde met fanfare 'Wilhelmina'. Pastoor Rovers week geen duimbreed af van zijn eenmaal ingenomen standpunt. Zijn vasthoudendheid maakte hem in brede kring impopulair. Hij trad weinig zachtzinnig op. Zijn naam is in Groesbeek nog altijd verbonden met bedenkelijke uitspraken jegens parochianen die niet in de pas wensten te lopen. Ook aanstaande bruidsparen die haast hadden met de huwelijksdatum konden rekenen op een forse uitbrander.

*Pastoor Johannes Martinus Rovers
(1912 -1935).*

Menig misdienaar of scholier maakte kennis met zijn harde handen. Opmerkelijk in die tijd is dat Rovers geen onderscheid maakte tussen rangen en standen. Toen in discussies met de fanfare het argument werd opgevoerd dat een gemengde uitvoering voor de donateurs mogelijk moest zijn daar het een 'net publiek' betrof, samengesteld uit de gegoede burgerij en de adellijke grondbezitters, merkte Rovers op dat "*wat aan de een verboden wordt, aan de ander niet kan worden toegestaan*". Nadat hem in juni 1935 ontslag was verleend vertrok hij naar zijn geboortedorp. Tot zijn opvolger werd P.J. van Stiphout benoemd. Rovers overleed op 69-jarige leeftijd te Veghel op 4 juni 1936. Hij werd begraven op de Calvarieberg van het kerkhof aan de Kloosterstraat.

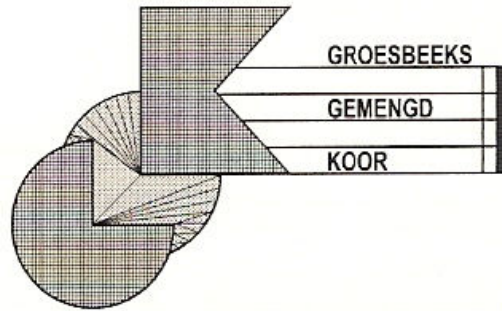
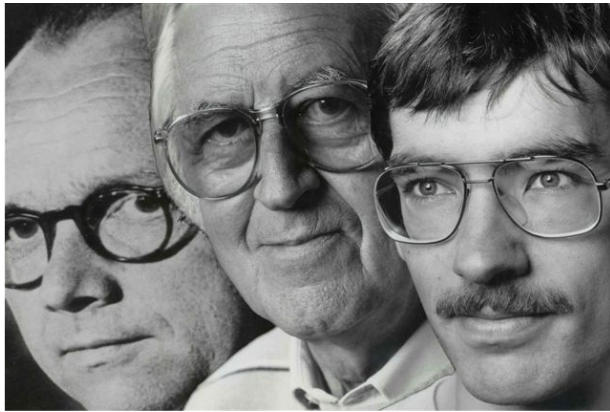
SPOREN UIT HET VERLEDEN

VORTSE BRUG IN DE KETELSTRAAT

Groesbeek kent vele beken en watergangen, maar slechts één brug. In de Ketelstraat ligt de Vortse Brug, die tot omstreeks 1974 het verkeer over de Leigraaf voerde. De Leigraaf is sinds mensenheugenis de afvoer van het water van de stuwwal ten oosten van Groesbeek en een groot deel van de vlakkere deel. De boeren op De Plak maakten lange tijd gebruik van een *voorde* (= doorwaadbare plaats) door de Leigraaf, maar omstreeks 1792 werd de eerste (houten) brug gebouwd. Toen in de jaren zeventig van de 20e eeuw de Groesbeekse beken verder werden gekanaliseerd, verloor de brug zijn oorspronkelijke functie. De sloot onder de brug staat nu meestal droog, terwijl enkele meters verderop het water van de Leigraaf door een duiker stroomt. De betonnen brug, die de Tweede Wereldoorlog heeft overleefd, is nu onderwerp van discussie: herstellen van die betonnen brug en plaatsing op de monumentenlijst of het vervangen van de betonnen constructie door een gemetselde boogbrug. Op de website volgt hierover binnenkort meer.

JUBILEUM

60 JAAR GROESBEEKS GEMENGD KOOR - SLECHTS DRIE DIRIGENTEN

In 2006 bestond het Groesbeeks Gemengd Koor 60 jaar. Op 11 november 1946 werd het Groesbeeks Mannenkoor, tot dan de afdeling “Zang” van Muziekvereniging “Fanfare Wilhelmina”, zelfstandig. In 1947 kwamen de dames van “Wilhelmina” erbij en werd de naam **Groesbeeks Gemengd Koor**. Opmerkelijk is dat het koor in die 60 jaar slechts drie dirigenten heeft gehad, van links naar rechts: **Piet Jacobs** van 1946 tot 1955, bijgenaamd ‘*Piet de Köster*’, organist, koster en winkelier in kantoorartikelen, (kerk-) boeken en rozenkransen. Onder zijn leiding behaalde het koor in 1949 zijn eerste grote succes. Vervolgens **Herman Strooij**, de legendarische dirigent die het koor tot grote bloei bracht, door zijn grote liefde voor en kennis van de muziek, maar ook door zijn innemende persoonlijkheid, die met een kwinkslag en een simpel voorbeeld (*‘het klinkt als..’*) de moeilijkste maten van een muziekstuk begrijpelijk maakte. Begin 1988 overleed Herman Strooij, slechts 67 jaar oud. **Eugène Ceulemans** was de logische opvolger. Hij begeleidde onder Strooij regelmatig het koor op de piano. Ceulemans, de eerste beroepsdirigent van het koor, heeft op zijn eigen wijze ook door een meer ‘uitdagende’ muziekkeuze de kwaliteit van het koor verder verhoogd.

Bronnen: GGK 1946-2000 ‘... daar zit muziek in ...’, en eigen beleving Jan Norp

NIEUW OP DE WEBSITE

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/>

Door aan te klikken op onderstaande webadressen komt u als Internetgebruiker rechtstreeks op betreffende pagina van onze website;

- Reactie van Burgemeester en Wethouders van Groesbeek op het voorstel van de Heemkundekring en de Werkgroep Milieubeheer Groesbeek met betrekking tot het bovengronds brengen van de “Groesbeek”.

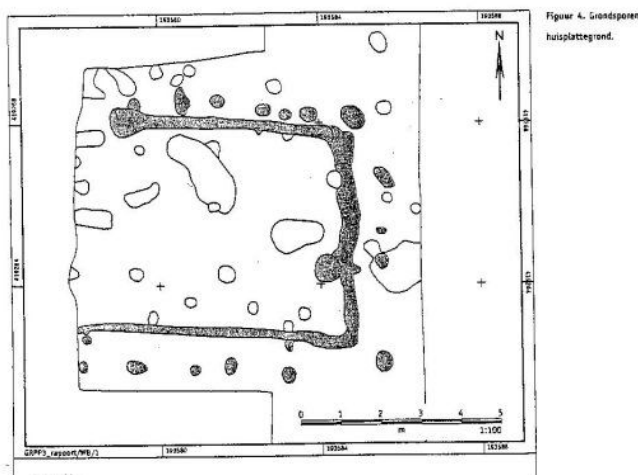
<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/degroesbeek2.htm>

- Definitieve resultaten archeologisch onderzoek Hoflaan 8 te Groesbeek (Mavoterrein)

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/opgravingen.htm>

- Archeologisch onderzoek Parachutistenstraat te Groesbeek

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/opgravingen.htm>

- Publicaties waar onder een bijdrage over ‘de Heeren van Groesbee(c)k’ door L. Zillessen; de eerste naoorlogse raadsverkiezingen in 1946 door W.v.d. Weide en G.G. Driessen; een artikel over het hergebruik van (bouw) restanten van het kasteel van Groesbeek door A. den Boer en met fotomateriaal van P. Beisiegel.

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/heemkundekringgroesbeekpublicaties.htm>

- Gelderland Festival 1900 – 2000 met aandacht voor de expositie in CODA te Apeldoorn

<http://www.heemkundekringgroesbeek.nl/gelderlandfestival.htm>